

LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-675 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – nustatyti pelno mokesčio mokėjimo išimties taikymą nacionaliniam plėtos bankui (toliau – NPB), siekiant užtikrinti NPB numatomų taikyti kapitalo pakankamumo reikalavimų įgyvendinimą bei sudaryti sąlygas NPB formuoti, kaupti ir (ar) didinti Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme (toliau – ABĮ), Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme (toliau – FĮĮ), Lietuvos Respublikos nacionalinio plėtos banko įstatyme (toliau – NPBĮ) ir NPB įstatuose nustatytus rezervus, didinant nuosavą kapitalą.

Įstatymo projekte siūloma NPB taikyti pelno mokesčio mokėjimo išimtį Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinant nuostatą, kad NPB nemoka pelno mokesčio.

Šiuo metu Lietuvoje veikia vienintelis NPB – UAB ILTE, kuri vykdo skatinamojo finansavimo veiklą valstybės veiklos srityse, kuriose būtina skatinti plėtrą, tačiau kurių finansavimas rinkos sąlygomis yra nepakankamas ir (ar) neoptimalus. NPB stiprinimas, veiklos efektyvumo didinimas ir plėtra yra vienas iš Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, prioritetų, siekiant turėti NPB kaip Lietuvos ekonomikos nuolatinį finansavimo šaltinį investicijoms skatinti, reikšmingai prisidėsiantį prie finansavimo apimčių didinimo valstybės veiklos srityse, teikiant papildomą finansavimą ir bendradarbiaujant su rinkos dalyviais. Lietuva siekia stiprinti nacionalinę investicijų politiką ir taip užtikrinti fiskalinį tvarumą bei prisidėti prie ilgalaikių šalies strateginių tikslų įgyvendinimo, todėl tobulinamas NPB veiklos ir priežiūros modelis, atsižvelgiant į kitų šalių NPB ir įstaigų gerąją patirtį, tarptautinių finansų institucijų veikimą, ir siekiama, kad NPB veikla iš valdžios sektoriaus pereitų į finansų bendrovių sektorių, užtikrinant balansinės ir nebalansinės veiklų sinergiją. Pagal naują veiklos modelį siekiama sukurti sistemą, kad NPB vykdytų savo finansinę veiklą taip, kad jo įsipareigojimai nedarytų poveikio valdžios sektoriaus skolos rodikliams. Patvirtinus naują NPB veiklos ir priežiūros modelį, kapitalo pakankamumo reikalavimų užtikrinimas taps būtina sąlyga, siekiant atitikti nustatytus priežiūros reikalavimus, užtikrinant veiklos stabilumą, todėl šiam tikslui išteklių turi būti skiriami prioritetine tvarka.

Šiuo metu NPB kaupia šiuos rezervus: privalomąjį rezervą pagal ABĮ ir FĮĮ, specialųjį kapitalo rezervą pagal NPBĮ ir rezervus investicijoms į bendrovės veiklą pagal visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimus (akcininko sprendimus). Svarbu pažymėti, kad NPB sukaupti privalomieji rezervai nesiekia teisės aktų nustatytų minimalių dydžių¹, todėl NPB nuosavas kapitalas privalo būti didinamas, skiriant didesnius išteklius rezervams formuoti, kaupti ir (ar) didinti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Investicijų departamento (direktorė Vaida Žukauskaitė, tel. +370 669 85 203, el. p. vaida.zukauskaite@finmin.lt) Finansinių priemonių skyriaus vedėja Laurita Kazickienė, tel. +370 669 85 211, el. p. laurita.kazickiene@finmin.lt.

¹ Pvz., 2024 m. NPB sukauptė 0,47 proc. įstatinio kapitalo dydžio privalomąjį rezervą, kuris pagal ABĮ turi būti ne mažesnis kaip 10 proc. įstatinio kapitalo dydžio, bei 0,21 proc. įstatinio kapitalo dydžio specialųjį kapitalo rezervą, kuris pagal NPBĮ turi būti ne mažesnis kaip 5 proc. įstatinio kapitalo dydžio. Padidinus NPB įstatinį kapitalą, privalomų rezervų kaupimas dar labiau užsitęs.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai klausimai

Šiuo metu NPB moka pelno mokesť, nes pelno mokesčio mokėjimo išimties taikymas NPB Pelno mokesčio įstatyme nėra numatytas. Remiantis 2024 metų duomenimis apie faktiškai sumokėtą pelno mokesť ir 2025 metų prognozuojamas mokėti pelno mokesčio sumas, manytina, kad, NPB taikant pelno mokesčio mokėjimo išimtį, per nurodytą laikotarpį galėjo būti sukaupia apie 4,5 mln. eurų suma. Atsižvelgiant į Europoje veikiančių NPB ir įstaigų, kurių įstatinio kapitalo dydis svyruoja apie 0,5–1 procentą bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP), patirtį ir nustatytą apie 19 mlrd. eurų rinkos trūkumą, atitinkamai planuojamas NPB įstatinio kapitalo didinimas iki 1 procento BVP, todėl, padidinus NPB įstatinį kapitalą iki apytiksliai 800 mln. eurų ir reikšmingai didinant veiklos iš nuosavų lėšų apimtį, NPB pajamos didės, kartu atitinkamai didės ir sumokamo pelno mokesčio suma, kuri gali būti skirta NPB kapitalo pakankamumo reikalavimams užtikrinti, NPB rezervams formuoti, kaupti ir (ar) didinti, t. y. nuosavam kapitalui didinti. Įvertinus kitų šalių NPB ir įstaigų praktiką, nustatyta, kad pelno mokesčio mokėjimo išimtis taikoma Suomijos specializuotai finansų įstaigai „Finnvera“ ir Vokietijos NPB KfW (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*).

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai, susiję su NPB kapitalo pakankamumo reikalavimų užtikrinimu NPB nuosavo kapitalo didinimu. Skiriant didesnius išteklius rezervams formuoti, kaupti ir (ar) didinti, būtų sudarytos sąlygos:

- atitikti nustatytus priežiūros reikalavimus, kurie numatomi patvirtinus naują NPB veiklos ir priežiūros modelį, užtikrinant NPB veiklos stabilumą;
- dengti nuostolius ir efektyviai valdyti kitas bankų veiklos rizikas;
- formuoti įvairius atidėjinius;
- didinti NPB finansinį atsparumą, savarankiškumą, stabilumą, pasirengimą ekonominėms krizėms ir gebėjimą efektyviai reaguoti į ekonominius iššūkius, reikšmingai mažinant potencialų valstybės intervencijos į vykdomą veiklą poreikį finansinės krizės atveju;
- gauti ir išlaikyti aukštesnius NPB kredito reitingus, kas lemtų didesnę kreditorių (investuotojų) pasitikėjimą, palankesnes NPB finansavimo sąlygas ir turėtų reikšmingą įtaką vykdomos skatinamojo finansavimo veiklos plėtrai bei efektyvumui;
- veiksmingai skatinti Lietuvos ekonomikos augimą, stiprinti Lietuvos ekonominį savarankiškumą ir tarptautinį konkurencingumą, palaikyti tolygų ir augantį investicijų lygį Lietuvoje;
- sumažinti valstybės išteklių prieinamumo svyravimų įtaką investicijoms ir vystyti Lietuvos kapitalo rinką, sudarant galimybes NPB pritraukti privačių lėšų finansų rinkose, išleidžiant obligacijas ar kitus skolos vertybinius popierius;
- efektyviai vykdyti NPB pavestas funkcijas;
- veikti už valdžios sektoriaus ribų, kas lemtų tai, kad NPB skola nebūtų konsoliduojama su valstybės skola.

Priėmus Įstatymo projektą lėšos, kurios pagal įprastą tvarką būtų skirtos pelno mokesčiui mokėti, būtų skiriamos:

- 1) kapitalo pakankamumo reikalavimams užtikrinti;
- 2) privalomiesiems rezervams kaupti;
- 3) kitiems rezervams formuoti ir kaupti.

Siekiant užtikrinti valstybės pagalbos taisyklių laikymąsi, dėl planuojamo pelno mokesčio mokėjimo išimties taikymo NPB nustatymo bus kreipiamasi į Europos Komisiją pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalies nuostatas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, NPB nebemokės pelno mokesčio ir dėl to sumažės į valstybės biudžetą surenkamų mokesčių suma. Kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 3 dalyje, atsižvelgiant į 2024 metų duomenis apie faktiškai sumokėtą pelno mokestį ir 2025 metų prognozuojamas mokėti pelno mokesčio sumas, manytina, kad, NPB taikant pelno mokesčio mokėjimo išimtį, kasmet į valstybės biudžetą nebūtų įmokėta apie 2,25 mln. eurų. Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai būtini, siekiant NPB kapitalo pakankamumo reikalavimų užtikrinimo, NPB nuosavo kapitalo didinimo, skiriant didesnius išteklius rezervams formuoti, kaupti ir (ar) didinti. Didinant NPB nuosavą kapitalą ir pritraukiant privačių lėšų bus sudarytos galimybės finansuoti valstybei svarbius projektus ir tokiu būdu bus skatinamas Lietuvos ekonomikos augimas.

6. Įstatymo projekto įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturi įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai.

7. Įstatymo projekto įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Numatomi pakeitimai pagerins verslo sąlygas, nes didinamas NPB nuosavas kapitalas sudarys galimybę finansuoti projektus užtikrinant jiems finansavimą, kuris rinkos sąlygomis yra nepakankamas ir (ar) neoptimalus, ir sudarys sąlygas NPB skatinamojo finansavimo veiklos plėtrai.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, nereikės priimti ir (ar) keisti kitų įstatymų.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu Įstatymo projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų skirti nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Nacionalinis plėtros bankas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.
